

PLOŠNÁ ŘEŠENÍ MUSEJÍ

MÍT OPODSTATNĚNÍ

Vládou zamýšlený poslední povinný rok předškolního vzdělávání rozvinul debatu i v organizacích dětí a mládeže. Mnohé z nich totiž pracují právě s dětmi, které do školních lavic ještě neusedly. Z pohledu těchto sdružení je zavedení povinného roku zbytečnou komplikací.

Jde o organizace nabízející alternativu k běžným mateřským školám, jako jsou například rodinná centra nebo lesní mateřské kluby. Závazek zřídit rejstřík lesních mateřských škol (LMŠ) vyplynul z diskuzí, které se vedly v říjnu minulého roku okolo takzvaného zákona o dětské skupině, kdy tehdejší ministr školství Marcel Chládek deklaroval záměr zařadit LMŠ mezi „klasické“ mateřské školy, tedy do rejstříku vedeného MŠMT. Výsledkem ročního jednání však byl jen návrh, aby LMŠ přijaly normy dané pro dětské skupiny a připojily k nim rámcový vzdělávací program. (Mimoходом slib byl dán mimo jiné jako obrana právě před těmito normami.)

A jsme v bludném kruhu... Když nemám a nepotřebuji prostory, jak mohu zaručit jejich standard. Šílené? V zahraničí dostačující. A v České republice? Na vzestupu, funkční, chtěně! Počet lesních klubů roste, ač stát rodiče daňově nezvýhodňuje jako u dětských skupin nebo klasických mateřinek, a to přesto, že o pozitivním působení venkovního prostředí na děti dnes již asi nikdo nepochybuje.

Současný návrh novely zákona 561/2004 Sb. počítá s možností vzdělávat pětileté děti pouze v zařízeních registrovaných MŠMT. Děti docházející jinam tak budou muset být vedeny v režimu individuálního vzdělávání, přestože jsou vzdělávány podle rámcového vzdělávacího programu. Současně ale budou muset být evidovány klasickou školkou a docházet do ní na přezkušování, což bude znamenat zcela zbytečné finanční náklady jak pro mateřinky, tak pro rodiče těchto dětí.

Co vlastně chceme podporovat?

Děti s potřebou podpory tvoří výraznou menšinu všech předškoláků, kteří nenavštěvují běžnou mateřinku. Často právě alternativní předškolní zařízení nesou potřebnou změnu, která tkví v doplňování hodnot populárních u pedagogů mateřských škol (jako jsou klid, pořádek, hygiena nebo řád) tolik potřebnými emocemi, odpovědností, reflexí či komunikací.

Zavedení plošného opatření je navíc mnohem nákladnější než cílená práce s ohroženými skupinami. A odhady hovoří o tom, že v jedné věkové kategorii mateřské školy navštěvuje zhruba 1500 sociálně znevýhodněných dětí. Plošným opatřením tak bude přinuceno přibližně 9500 dalších dětí docházet do standardních školek a jen na normativě (39 000 korun na rok a dítě) stát utratí cca 370 milionů! Další náklady pak ponese obec v roli zřizovatele.

Ze zkušeností s docházkou sociálně znevýhodněných dětí do základních škol lze také předpokládat, že mateřinky nebudou schopny tuto povinnost účinně vynucovat, a tak budou právě tyto děti i nadále ze systému vypadávat. Povinná docházka navíc bude mít významný vliv i na rodiče oněch devadesáti procent dětí, které již mateřské školy navštěvují. Tato povinnost jim přinese řadu komplikací (ve městech a okolí se všichni, alespoň na začátku, zkrátka nevejdou), což může ještě zvýšit antagonismus vůči sociálně znevýhodněným rodinám.

Vesnice a menší města sice kapacity mají, ale příměstské oblasti a velká města ne. Přesto plošná povinnost tak některým starostům ukládá přijmout děti rodičů, kteří by o předškolní vzdělávání jinak zájem neměli, a to na úkor mladších dětí, jejichž rodiče zájem naopak mají. Sami chtějí třeba pracovat, což ale nebudou moci. A uvažuje-li se o zavedení už v roce 2017, je realizace některých nových staveb nejistá.

A očkování?

Byl jsem velmi překvapen reakcí odborníků, a to nejen v tisku, kde mohou být informace zkrácené, ale i při osobních setkáních. Jejich pohled se velmi blíží mému.

Novela říká, že kdo není plně očkovaný, tak stejně do školky nemůže, i když je to vlastně povinné. V rámci boje za snížení sankcí pro učitele a dobrovolné pracovníky (vedoucí oddílů apod.) pořádajících zotavovací akce (školy v přírodě

a tábory nad 30 dětí trvající více než 5 dní) jsme problematiku povinného očkování ve vztahu k mateřským školám a zotavovacím akcím detailně řešili při projednávání zákona o veřejném zdraví.

Podmínka očkování v souvislosti s mateřinkami a zotavovacími akcemi je hlavně opatřením donucovacím: „Přece máte zájem, aby šlo vaše dítě do školky či jelo na tábor? Tak ho nechte dle zákona očkovat!“

Zdravotní riziko je ale stejné jako ve škole, kam žák musí chodit, ať očkovan je, nebo ne. Tam se povinnost připomene podmínkou účasti na škole v přírodě. A pod rouškou zdravotního rizika se zopakuje „stará pravda ze školky“. Počet skutečných odpíračů očkování je ale přitom zanedbatelný a represivní opatření systému očkování jednoznačně škodí.

Jaký je hlavní motiv předkladatele?

Po rozhovoru s autory návrhu na zavedení povinného roku předškolního vzdělávání musím konstatovat jejich upřímnou snahu zlepšit situaci dětí nepřipravených na provoz v základních školách. Předkladatel se skutečně domnívá, že zápis posunutý o rok dříve pomůže identifikovat právě tyto děti, respektive jejich rodiny, a věří, že personál mateřských škol bude umět nebo se bude muset naučit takovému dětem věnovat. Jsou přesvědčeni, že většina se opatření nedotkne a že autonomie alternativ k běžným mateřinkám zůstane plně zachována.

Přesto nebo právě proto se pokusme vyvarovat toho, aby plošná povinnost vytvořila novou skupinu odpíračů povinné školky. Posilujeme inkluzivní prostředí v mateřských školách, investujeme do práce těch, kteří přinášejí do předškolního vzdělávání výše uvedené hodnoty. Je úplně jedno, zda půjde o zařízení v rejstříku MŠMT, nebo nikoli. Jak si lze přečíst ve vzrušených debatách pod články: Za pět tisíc ty stesy s přezkušováním dítěti ušetřím. Nebo radši zvýšíme pokuty?

Aleš Sedláček,
předseda České rady
dětí a mládeže

